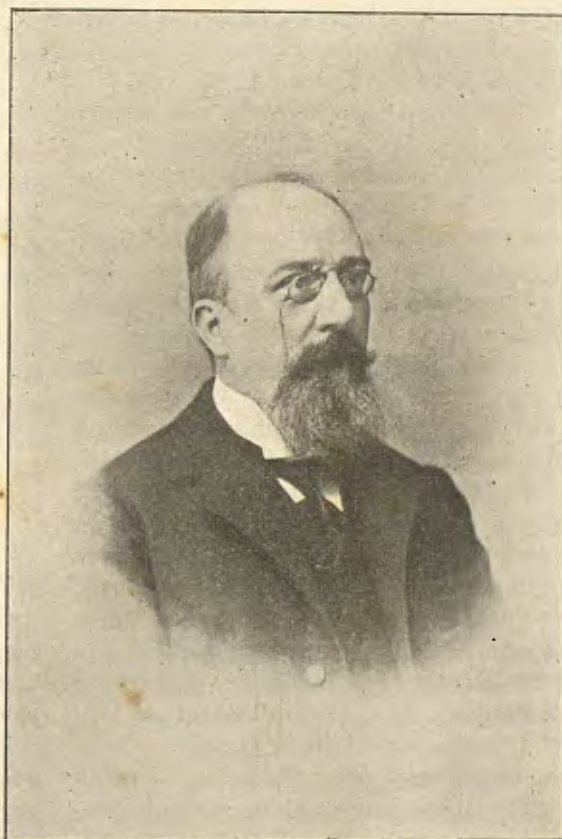
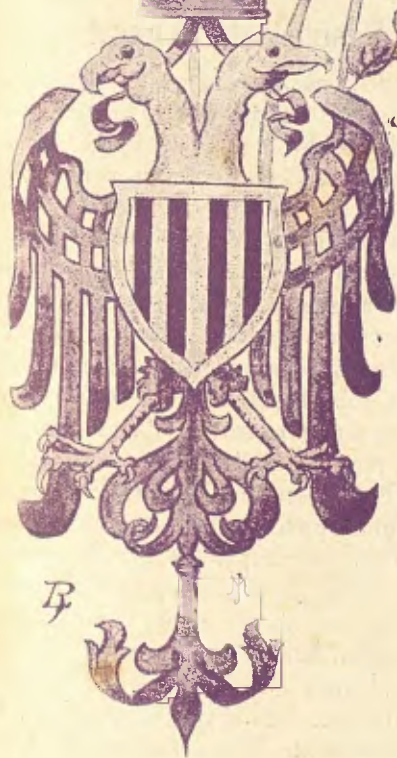

Catalunya Artística

ANY III. — BARCELONA, 3 ABRIL 1902

GENT NOTABLE DE CATALUNYA

Núm. 94

15 céntims

J. FRANQUESA Y GOMIS

Mestre en Gay Saber

Gent notable de Catalunya

JOSEPH FRANQUESA Y GOMIS

Per fi, vencent sa modestia, hem conseguit l'original y 'l retrato ab qu' enjoyém avuy nostra Revista.

En els Jochs Florals, de 1883 fou proclamat Mestre en Gay Saber al conquerir l'Englantina d'or ab sa esculptural poesia *Als Pirineus*, després d' haver guanyat la mateixa cobdiciada joia ab son inspirat *Montgrony* en 1879 y d' haver obtingut la Flor natural en 1880 ab *La pubilla*.

Ja avans de la esmentada fetxa y desde allavors encara més, li han sigut ab justícia llorejadas, infinitat de poesías, de las que may, ni per etzar, hem sentit á ningú discutirne cap, cap absolutament, puig que totas resultan d' una pessa y hermosament arrodonidas. Expon-táni, franch, noble, inspirat, sobri, cuan en Franquesa firma un treball resulta sempre una nova fulla de llorer pera sa envejable corona de poeta. Y es perque sas poesías, totas mas-cles, sinceras, virils, ben concebudas y millor acabadas, son totas superiors, son totas, sens' escepció, de lo bó y millor que darse puga.

No mes té un mal: que 's retréu massa; que 's prodiga poch.

Sa vida consagrada al cuydado de sa familia y al càrrech de Catedràtich auxiliar de la Facultad de Filosofia y Llettras (desde 1886) l'aparta del batibull literari que l' empenyaria per forsa á lloch mes elevats pe 'ls mérits que l' adornan.

Tothom sab qu' en Franquesa es un sabi en tota l' extensió de la paraula y sab tothom que un sabi es generalment modest; donchs en Franquesa, sense sortirse d' aquesta generalitat, es modest y amable y fins condescendent sols ab sos inferiors, pero al toparse ab un igual ó ab un que creyentse ó siguent superior vullga imposárseli, es un carácter de ferro; una energia indomable. Té criteri, conciencia y conviccions y masclement empenya la lluyta que li ha donat sempre la victoria. ¿Sabeu per qué?... Perque sempre emplea'l talent que Deu li ha dat en defensa del dret y la rahó.

La seva modestia es tanta, que no ha publicat encara un trist tomet, ab tot y reunir poesías suficients pera oferir á Catalunya un enfilall de llibres que la podrian ab justícia ennor-

gullir. Pe 'l teatro solzament ha fet un sol cuadro en un acte y... encara no l' ha presentat á cap empresa.

Llástima qu' aquesta excesiva modestia tinga retret á un dels pochos Mestres que á totas llums y en tots els terrenos se mereix més que 'l títul de Mestre, el de Catedràtich.

Nosaltres en nom de Catalunya li otorguém.

R. S. B.

Rentemloshi 'ls peus!

Delcim de la nostra magestat, —nosaltres els semi-deus, els tot-poderosos de la terra, —ens abaixém de bon grat fins als humils, com el Christ que morí clavat en creu, pera redimir-nos.

Amaniu els gibrells d' or, las tovallolas de tela fina: perfumeu l' aygua qu' han de tocar las nostras augustas mans.

Que vingan els nobles servidors, farcida de creus y bandas la pitrera; que vingan las gentils damas, cobertas de seda y pedreria; que vingan tots á pendre seti en l' endomassat catafalch, pera veure l' imposant cerimonia.

Nosaltres els escullits, l' encarnació, per dret diví, del infinit poder que tot ho governa, nosaltres, ab las mateixas mans que sospesan la vida y la mort, de tot quant alenta sobre la terra, despullantnos per un día la nostra imposant magestat, humils y amorosos, esbandirém els peus dels més miserables, entre 'ls infelissos qu' están per sota la nostra grandesa.

Deixéulos entrar! Obriu las portas!

Y'ls dotse pobres, tremolant y vergonyosos, entran en la enlluernadora cambra, curulla de senyoriu, que'ls contempla ab ulls hont traspua 'l despreci, resseguintlos com bestias extranyas.

Els dotse pobres avansan mirant á terra, guiats per un noble servidor, ab las costuras engalonadas: avansan avergonyits devant d' aquella gentada, á la que serveixen d' espectacle.

ELS TRES QUE HAN MENJAT MES MONA
DIBUIX AL CARBÓ, PER J. GUARDIA

Que hi deu passarhi per llur cervell, si la miséria no 'ls ha embrutit, si la lluyta esgarrifosa ab la fam, no ha esborrat del tot la seva dignitat d' homes; que hi deu passarhi, al veures en aquella rica cambra, voltats de gent que gaudeixen totas las benhauransas de la terra, pe'l sol mérit d' haver nascut lo que son! Un vent de revolta deu redressar la seva consciencia adormida, devant l' inmensa injusticia!...

No... Els dotse pobres avansan humils y resignats, repetint inconscienment la lliassa apresada.

Ja han tingut bon compte d' ensenyárloshi avans, el posat qu' havian de ferhi. Ja s' han passat ansia de ferne la tría, dels infelissos que l' esque del bon ápat y l' grapat de moneda promesa, ha fet trucar á las portas del palau. No hi ha perill que res pertorbi l' augusta comedia. Poden estar tranquils els nobles invitats: la miséria, la horrible miséria d' ulls encerclats de blau y cara groga, xuclada per la

fam, no vindrá á ferlos avergonyir de la seva iniquitat, en mitj del seu luxu. Ja han triat dotse pobres decents, presentables: dotse desgraciats sense tara al cos y ab l' ánima encomendada.

Els han triat entre 'ls vagos d' ofici que rondan las confrarías, las oficinas de beneficencia, á l' agoyt d' almoynas que 'ls fassin viure ab l' esquena dreta. No son pobres veritables: son pobres d' ánima, qu' esplotan llur hipócrita enviliment y la tontería dels altres.

Per aixó 'ls han triat. Y 'ls han esbandit de cap á peus, porque la mica de tuf de pobresa qu' encara portessin, no fes arrufar el nas de las nobles damas y cavallers, que passen llur vida entre flayres y olors las més finas. Y 'ls han vestit ab roba nova, porque la seva, verdelosa y lluenta, no desentonés en mitj las casacas brodadas y 'ls vestits de seda.

Y 'ls dotse pobres falsificats, avansan per la cambra avergonyits, mirant á terra, s'

tan en cadiras encoixinadas, sense veure res d'aquella munió d'ulls despreciatius y encuriósits, que 'ls contemplan com bestias estranyas; sense veure res més que l'ápat promés á la seva golafrería y 'l grapat de pessetas que 'ls donarán al acabarse la cerimonia.

Y 'ls cavallers farcits de creus y de galóns y las damas cobertas de randas y sedas, contemplan á n' aquells dotse infelissos, á n' els que tiran per torn unas quantas gotas d'aygua á n' els peus,—nets y perfumats de molt avans,—en recort de Cristo, pensan, veyentlos tan nets y endressats:—Que digan lo que vulgan el baladrers; no es tan esgarrifosa com volen ponderar, la miséria.

Ah! Ja la veureu algún dia, trucant á las portas dels vostres palaus: ja la veureu cara á cara la horrible miséria, no disfressada per no ofendre 'ls vostres ulls delicats, sino en tota la seva espantosa nuesa. Ja 'ls veureu, demanantvos comptes de la gran injusticia, 'ls pobres d'ulls enfonsats y caras esgroguehidas, qu'avuy insulteu, ab las vostras moxigangas d'amor y humilitat mentida.

Es aixis, com penséu satisfer la set de justicia dels pobres, dels humils, estimats de Cristo? Es aixis, com creyéu seguir els preceptes, de Aquell que va morir clavat en creu, pera deslliurar á n' els homes?

No es ab irónicas parodias dels seus actes, com s' ha de cumplir la seva lley, sino visquent l'esperit de la seva doctrina. Y vosaltres, tot poderosos de la terra, vosaltres qu'us diheu els millors puntals d'ella, la trenqueu á cada punt ab els vostres fets.

Cristo va dir:—No matarás— Y vosaltres, reys y prínceps, desencadeneu la guerra y ensenyeu, als vostres exercits, l'assassinat, com un deber y una gloria.

Cristo va dir — No robarás— Y vosaltres arranqueu á n'els humils el fruyt del seu treball, el pa de la seva vida, per convertirlo en instruments de mort.

Cristo va predicar la germanor entre 'ls homes. Y vosaltres poseu fronteras á l'amor dels pobles y sembreu odís de l'una y l'altra banda.

El Cristo amor, el Cristo humilitat y dulçura, no va morir en la creu, perque 'n fessiu poms d'espasas y punyals. No insulteu la seva memoria.

El Cristo dels pobres, dels humils, el Cristo

redempció, es ben mort. Mort y enterrat! Vosaltres l'heu feta feixuga la llosa que 'l tanca, desnaturalisant la seva doctrina, per fonamentarhi las vostras iniquitats y 'ls vostres falsos drets.

Pero aneu ab compte! Cristo ressucitará! La seva Pascua gloriosa, s'acosta. Las bocas ja están mitj badadas, pera cridar Aleluya.

Y aplegant al seu entorn tots els débils, tots els oprimits que li direu cuan vinga á trucar á las portas dels vostres palaus, enrotllat per la trágica munió dels infelissos, famolenchs d'ánima y de cos, per la vostra culpa?

JOSEPH PIULA.

Soleyada

La terra, 'l mar, el cel, tot te un color
y un mateix bes ho abrusa;
com tret de la fornal, te la blancor
del ferro ruent que's bat damunt l'enclusa.

Estels y mars y mons, tot s'ho ha xuclat
el Sol ab una ullada,
tot á sota sas alas ho ha ajocat
com l'aclofada lloca sa llocada.

No mes hi ha Sol. No 's veu ni una ombra enlloch.
Triomfá la llum, la vida.
La mitjdiada d'estiu te alé de foch.
Cau l'home atuit: la terra s'ha enveltida....

Passeja pe'ls espays, astre brillant,
ta cabellera encesa
que al calor de ta flama fecondant
dels mons reviu l'espléndida bellesa.

Tu ets qui mous del amor el goig ardent
y sos nius aperias
per propagarhi en ells perpetuament
á tota lley de rasses y de crias.

Pare del temps, la terra ab el teu pas
marca dels anys las fitas
y ab els nuvols que fas y que desfás
rega 'ls sembrats y arrenca las cullitas.

Tu del terrós descotxas las llevors
y las plansóns coloras,
assahonas l'esplet, badas las flors,
bats la grana y las fruytas axamoras.

Tu veus el fons del mar y 'l negre abím,
regeixes tots els climas,
y al sa refrech de ton esguart sublílm
deturas las maluras y las blimas.

Monarca dels planetas, tot es teu,
per tu tot vida cobra;
semblas, guaytante 'l mon, l'ombra de Deu
que desde 'l cel repassa la seva obra.

Prou ve á cobrirte á voltas la foscó
d'ennuolada vesta

y 'l fí de ton regnat pregona 'l tró
y l'espantós bruelar de la tempesta:

Mes tu ab tos raigs la llensas á son cau
y ofegas sa cridória
y altre cop sota 'l talem d'un cel blau
surts jove y triomfadó y radiós de glória.

Ets l'idol de la feble humanitat
que sens tu no viuria;
¡ab cuants de crims á son Criadó ha enutjat!
Mes Ell es bó y cada jorn tos flams atía.

De son neixe sols tu, heréu de la llum,
vejeres els misteris,
sabs sa historia y has vist passar com fum
malesas y grans fets, pobles y imperis.

Tot ha passat com passen rodolant
las inquietas onadas;
mes tu duras y encara están vetllant
com ans de neixe 'ls sigles tas miradas.

Tu no't pons may. Cuan cap al tart te fons
y en sent de nit no't mostras
es perque dús ta llum á uns altres mons,
á altras terras, germanas de las nostras.

Y fins llavors no'ns deixas sens claror
en mitj la fosca bruna.
Vestires ab la teva resplandor
á una filla gentil, y has fet la lluna.

Oh, brilla ab ta sancera magestat,
ánima del mitjdia.

Ningú't profanará. Ets la Veritat:
s'encega y plora qui fitá't voldría.

Dos fonts de llum te l'home per guaytar
mes la claror l'enlluerna
dos fars que á tots sos passos han de guiár,
tú en la vida mortal, Deu en la eterna.

Segueix, segueix ton curs; que ompleni 'l mon
ta colossal foguera;
jo'm sento ab tota vida bullí 'l front
al massega 'l tos afalachs de fera.

Jo 't veig ab pols de foch tos vels urdint
com una immensa aranya
que ab els filats de raigs que ha anat texint
tot s'ho ha fet seu, la plana y la montanya.

Jo també en ton tramet me sento pres:
¡com ta xardor m'agrada!
Jo vull com tu sentirme 'l cor encés
rabejantme en l'ardenta soleyada.

Y 't vull aixecá un hymne! oh Sol triomfant!
¡sembla que'm neixen alas!.....
Mes ma veu qu'es un res y un plor y un cant
fon l'espetéch brunzent de las cigalas.....

L' ex-bohemi

¡Vés que n' havia de fer ell del fret que feya.
Si no hi tenia dret á sentirsen!...

Vulgas que no, assentat darrera la taula
vella, de potas rancas, tota picada pe'ls corchs,
havía de treballar á la llum d'una espelma
esprimatxada, inquibida en el coll d'una am-
polla de cervesa que en un dia de *bonas* s' ha-
via fet pujar de la tendeta y que encara no ha-
via tornat perque... li feya 'l servey d' un can-
delero...

Y sí que 'l sentía 'l fret á las espatllas, pro
no 's queixava. No's podia queixar... Las *cuar-*
tillas eran al endemá dematí esperadas, y... n'
havía de viurer de alló.

Oh, més per ell ray! potser no que no n'hau-
ria volgut viurer; hauria fet el tabul, com sem-
pre... ¡Quina llástima, un xicot de talent y man-
cat de ganas de treballar!...

Pró, aixó hauria pogut esser avans, cuan no
tenia ni la obligació més lleugera; que per ell
sol sempre se la campava la vida diaria, ara
empaytant á un amich íntim, ara flagellant
als companys, ó sabrejant als coneguts *per ac-*
cidens...

Avuy s' havia cambiat el tó del cuadro, un
cuadro de bohemi acabadíssim, ni pinzellada de
mes ni pinzellada de menys... Avuy, eran una
dòna y una nena rossa, bonicas de físich, mi-
gradas de salut, que 'l feyan sirgar, sense exi-
girli, y buscarse cinch pessetas escriguent...

La cambra qu' ell havia triat pera escrip-
tori... ¡que n' era de despullada y enfredorida!
La taulota vella, el tinter (una ampolleta am-
ple de baix y de coll curt), y res més d' orna-
mentació... plomas demanadas á la Redacció y
cuartillas presas de la paperera d'algún conegut,
ó fulls de paper de ratlleta blava del que
venen, en coves, els ambulants á cinch céntims
el cuadernillo... Pe 'l demés, visquent á sota
terrat com vivía, la fredor baixava vigas avall
y se li endinsava per las espatllas, y li arriba-
va al cor... La pobra dòna y la filleta rossa,
dormían mal abrigadas en l'arcova vehina. Ell,
despreciant la fredor, escribint... escribint sem-
pre. Al ficarse al llit deixaria el feix de *cuarti-*
llas demunt de la taula corcada, y la dòna al
llevarse, ja se sabia,—á manca de minyona qu'
enviar—las duria ella, pobreta, á l'impremta.
Aixís, cuan el Director hi anés, á las deu ben
tocadas, ja trobaria compost l'article d'*actuali-*

J. Franquesa i Jorras

tal del pobre mártir, del que no tenia altre recurs pera viurer, del que sols s' enmotllava á la tacanyeria de la empresa del Diari per no veurer decandirse á la filleta ja migrada de salut...

Per xó no 'l sentia 'l fret de la nit, ni la rosada intensa del matí... es dir, prou que 'l sentia, pró pensava que al acoquinarse obría de bat á bat las portas á la miséria... y la miséria l' espantava, no per ell, no, bohemi d' inclinació, per la dòna resignada y per la ignocenta criatura...

¡La miséria! Per xó, si no era passarne l'haver d' escriurer ab la incomoditat en qu' ell escribia, de colzes sobre la taula vella, coixa, corcada, trontolladissa y á la llum de la espelma migrada...

Ab tot, l' animava 'l poguer, á l' endemá, veurer á la menuda fer cabriolas devant de la molsuda llesca de pa, ó del retalló de carn, ó escaldarse 'ls llavis descolorits—¡la pobrissona! — boy dihent:—¡Ay que crema la sopa!—

¡La sopa... la sopa consoladora que faria creixer á la nena!... ¿Qué era 'l fret de la nit si l' endemá nodria 'l cos la bullentor de una sopa condimentada ab el sacrifici del pobre mártir?

Es pensant ab sa filleta que no 'n feya cabal del fret que feya aquell hivern, cuan ab febre ompienava las *cuartillas*. ¡Si no hi tenia dret á sentirsen de la fredorada! Ell l' havia cercada pe 'l goig de sentir l' alé tébi dels petons dolsos y suaus que s' enfon-savan en sas galtas malaltissas...

¡Benehits besós dels infants y que'n feu embestir de sacrificis!...

AUGUST FORGIER.

Intima^(*)

¡Quina Pascua mes trista per mon cor!
¡quina Pascua's prepara!
pe'ls cors qu'encara restan condormits,
¡que trista qu'ha de ser, Deu meu, la Pascua!

Els aucells cada jorn m'han despertat
aixis qu'apunta l'auba;
he mirat cada jorn al entorn meu
pensantme veure encar ta bella imatge.
Y els aucells tot cantant alegrement
m'han dit qu' haig d'oblidarte;
m'han recordat que't trobas lluny de mi
y d'allavors que sé qu'es l'anyoransa.
Menos mal si tornessis ben aviat
¡oh dona idolatradal;
mes ¡ay! que al allunyarte d' aprop meu
va ser per' entregar ton cor á un altre.

Y ara m'haig de quedar sol y reclós
en l' ambient de tristesa de ma cambra;
¡quina Pascua mes trista per mon cor!
¡quina Pascua 's prepara!...

FRANCESCH COLOMER

Sabadell 1902

(*) Sobrer del número passat extraordinari

LA PUBILLETA.—Dibuix al carbó, per J. Guardia.

Las duas germanas

La mar brama furiosa, irritada.

La terra se la contempla ab ulls plorosos, tota esporuguida.

La que fa poch la llepava com la gossa mare á sos cadells, ara amenassa ofegarla.

El vent bufa ab forsa, empenyent las gegantinas onas.

—Ajúdam, vell Aquilón—díu la mar bramulant—que vull negar eixa terra que tant aborreixo. ¿Per qué? No ho sé perquè. Perque li tinch enveja. Ajúdam, treu totas tas forsas si vols que 't deixi jugar ab els rinxos daurats de mas sirenas y ondinas. Si no 'm complaus te las amago dintre mas entranyas fins que 's corsequin...

Aquilón, estemordit per l' amanassa, prèn nou alé pera bufar ab forsa.

Una ona gegantina s' aixeca recargolantse espumosa y llisca lleugera com patinadora sobre un mar de gel.

Arriba á la terra, y prèn nova esbranzida deixantse caure tota plegada com montanya que s' esbadella y s' enruna.

La rogenca escuma torna enrera xuclant tot lo que á son pás abasta, com las unglas de fábrica ferra, engullintsho tot, mar endintre...

—¡Per pietat!—díu la terra vessant llágrimas—Ma germana ¿que t' he fet jo perque aixís descarreguis tas iras sobre meu? Dígam ab qué t' he ofés y 't demanaré perdó...

—¿Que per qué 't maltracto?—rugeix la mar—perque tú tens més joyas que jo essent com só la més gran.

—Perque tú sempre te las amagas com el vell avaro soterra sos tresors, mentres que jo, més generosa, las mostro als ulls del Home perque pugui esplayarshi contemplant las riquesas que la Bellesa mare va donarme.

—No 'm parlis de nostre mare! Ella es la més culpable.

—Calla, ma germana! Filla que mal parla de sa mare es mala filla. ¿Quins tresors tinch jo millors que 'ls que tú guardas?

—Tú tens boscos frondosos, planas, estanys, rius y montanyas.

—Tú tens el coral, diamants, perlas y pedras preuhadas.

—Tú tens aucells de plomas pintadas que ab sos melodiosos cants alegran tas matinadas,

cuando el sol, nostre germá, 't dona 'l primer bés pera desvetllarte.

—Tú tens peixos d'escata de plata y ab tots els colors del Arch de Sant Martí... Tú tens las sirenas, las fillas de l'escuma, de rinxos daurats y brassos de nacre...

—Tú tens un Maig florit, cuando totas tas fillas, flors y poncellas, t' engalan y t' enjoyan embaumant l' ayre de delicats perfums que Aquilón arrossega fins á mí, ubriacantme 'n. Alas horas es cuando més t' envejo, germana.

—Enveja tú, qu' ets magestuosa y gran; qu' ets la reyna del món, que l' Home 't tèm y 't respecta?...

—Perque l'espanto ab mos brams, me respecta; y 'm tèm perque soch traydora, perque soch dolenta. ¿Vritat que soch molt dolenta, germana?

—Tú no ho ets pas de dolenta, no... Mimva ton orgull y ta supèrbia y serás bona, ben bona.

—Tú si qu' ets bona y humil. Avans d' enmaridarme ab Aquilón ja ho era més de bona, ¿te 'n recordas, germana? Ell es qui te bona part de culpa de mas malesas. Espós infidel ab mas ondinas, ab quinas juga besantlas, encontent ma gelosía fins que m' arbora la rábia, y cega d' ira 'm rebejo y xisclo y bramo y esmiçolo tot lo que abasto. Ah! Soch molt desgraciada!—afegeix la mar entristintse y calmantse.

—No t' afligeixis germana, jo t' estimo. Mira, el sol nostre germá se 'n vá á la posta donantnos un bés de despedida. Saludémlo. Sosségat, aclareix tas ayguas perque nostra germaneta la lluna puga enmirallars'hi. ¡Pobrissona... es tan coqueta!

—Sí, tens rahó. Tú també, dorm tranquila, que ja t' enviaré á mon espós perque bressi á tos fillets els aucellóns que ja s' ajocan sota 'l vert fullatje.

—Gracias.

—Adeu, germana. Perdónam. ¿Sí que 'm perdonas?

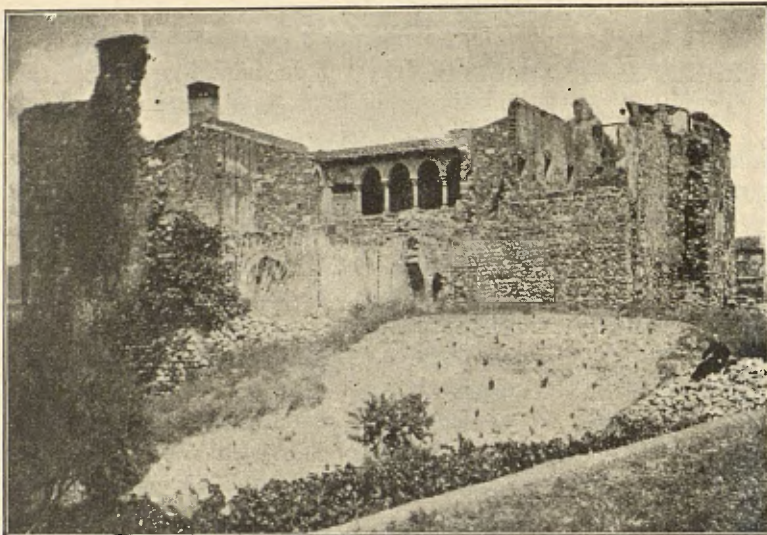
—De tot cor.

—Gracias... Adeu.

—Adeu.

La mar resta tranquila. Sas agitadas y tórbolas ayguas revenen calmosas, serenas, transparentes; ondulant enjogassadas fins á la terra que llepan amorosidas amanyagantla, mentres ella correspón á sos besos y moxaynas somriquent boy adormintse.

CORRENT PER CATALUNYA

(Fot. de A. Culilla Gil.)

ANTICH CASTELL DE
S. PERE DE TARRASSA

Nocturn

El jardí es ben misteriós en aquesta hora quieta. No se sent res, tot reposa calladament y fondo.

El suau oreig del vent fa cruixir las fullas dels arbres, y la remor cristallina del surtidor, que llagrimaja seguit, repercuteix per las buydors del jardí.

¡Y que 'm plauen las remors melangiosas d'una nit serena, d'una nit harmoniosa, cuan tot brunz, cuan totas las flors se gronxolan per un igual seguint el ritme cadenciós del vent!..

Una boyra grisa s'escorra sedosa per las frondositats del jardí com fluctuacions de fum pe'l cel blau...

Jo, assegut en un banch aprop del surtidor que llagrimaja, estich esperant l'horadesitjada, l'horas en que s'obrin las portas d'aquell balcó dels meus somnis.

El silenci es ben profund en aquesta hora quieta.

Un cruixir ofegat me fa alsar els ulls envers al balcó...

¡Es ella que misteriosament obra las per-sianas... Mira, y tan sols sent els meus passos, y el cruixir suau de la sorra.

Un raig de lluna il·lumina serenament son rostre blanc. Tot sembla estar en misteriós

somni. Las estrellas fulguran brillantas en mitj del cel blau.
Ningú ens sent.

Un ayre suau de quietut passa lleuger com un sospir dols, molt dols. Llarga estona ens hem mirat sense dir res, silenciosos

Li he jurat mon amor per sempre, eternament, y s'ha retirat ditzosa al declinar l'últim raig de lluna.

¡Y qué misteriosas son aquestas horas quietas! Que 'm plauen els somnis melangiosos d'una nit serena, d'una nit harmoniosa, cuan tot brunz, cuan tot sembla entonar divinement la cansó de l'esperansa!...

JULI LLISTAR Y OLIVER.

Elegia (*)

Avuy he anat al riu; ja feya mesos que no hi havia estat, desde aquell dia que'n la escorsa de l'auba més esbelta dos noms, el teu y'l meu. entrellassárem.

Els passos, (no ma pensa que vagava contemplativament entre las herbas,) m'han dut allí mateix, devant la soca mut testimoni de l'enllás d'un dia. Mut testimoni pera mi, pe'ls altres una auba indiferent... ay Deu!.. tal volta ¿hi anáres després tu y ab má atrevida esborrarés l'enllás?... ja res hi queda com res hi queda als nostres cors, aymada.

Si es obra de l'etzar plaume cent voltas més que si es obra teva; aixis creuria que per fatalitat varem deixarnos.

Mes ayl.. al mateix lloch hont escriguérem el primorós enllás, hi ha una ferida que no's borrará may; la escorsa nova rebrotará, pró hi quedarà aquell rastre... No hi ha res insensible hont hi ha vida, ni las aubas del riu ni'l cor de l'home.

JOAN PUIG Y FERRATER.

(*) Sobrer del número passat extraordinari.

Questions d' Art

V.

LO DIMINUT EN LA FACTURA ARTÍSTICA.

S'ha de consignar ab complacencia que avuy la obra artística no consegueix la sanció dels aficionats selectes y dels *gourmets* literaris sino acusa sobrietat de trassa y condensació dels seus elements substancials pera donar homogeneitat y consistencia á la descripció del cas humá. La pintura rápida y precisa ha triomfat; y per aixó las obras insubstancials ó embafadoras quedan ja desterradas als folletins de diaris y á las botigas de quincallería pera esbarjo y aliment de damiselas refractarias al aburrimient. Y encara que alguns autors afortunats cuydan poch d' evitar la extensió y estiragassament de las sevas obras, no pot negarse que las modernas tendencias s' encaminan á cercar la major suma d' emoció y de intensitat, empleant la més petita cantitat de llenguatge possible.

Els russos fá temps que han donat l' exemple, y Grandfort y Alexis, á Fransa, han demostrat que son preferibles sas vigorosas miniaturas als enrevessats mecanismes com *El Doctor Pasqual*, d'en Zola, ahont sobran infinitat de planas que tiran més á fruyt de imaginació ó de fantasia que á treball propi de qui s' alaba de seguir á Flaubert reduhint á lo estrictament necessari sas produccions.

Taine ha dit que una obra es tant més superior en quant es mes harmónica ó ab major perfecció y regularitat convergeixen tots els seus efectes. Per consegüent, la obra literaria, per exemple, será tant mes atractiva en quant sia menos difusa y dirigisca concretament sas incidencias al punt de observació que ha provocat la concepció artística. La sensació del lector ha de produhirla el fet en sí per la propia eficácia dels seus agents y no l' habilitat del autor per sas trassas de atrecista y escenógrafo. Lo que importa es que la impressió en el ánim del qui llegeix, escolta ó contempli, sia forta, directa, natural, persistent; que no 's perdi ni divagui entre 'ls sarrells de una forma recargada y pretenciosa.

La poca estima en que molts autors tenen l' estudi concret del fet aislat y gens transcendent, prové de la equivocació que suposa propi únicament dels talents vulgars tancar-se dintre d' un cercle petit y atendre á tot lo qu' está mancat de conexió ab els grans conflictes socials. Error fácil de combatre perque val tant com negar la ductilitat del element intellectiu, y á sentar absurdament qu' es possible produhir una nota artística, funcionar en l' ordre estétich, sense la inspiració genial, que anima y engrandeix fins lo

més insignificant. Pera mí, entre una bona obra curta, diminuta, y una bona obra de dimensions no hi ha més que una cuestió de forma, de inversió de temps, de cantitat.

No 's crega, ab tot, que jo patrocino excludivament lo ínfim y trivial, perque sería injusticia; y precisament el meu objectiu se funda en que s' excloga de tota obra artística lo superfluo y enfarfegador, y no 's perdi de vista que hi han en la vida aspectes interiors, reconcs íntims, menudallas de l' ánima tan dignas de atenció com el mes complicat problema que afecta á la economía de la societat. En aquest y altres punts coincidech ab el nostre gran Ixart, en que "lo infinitament *petit* no 's diferencia en res, per sa qualitat, de lo *infinitament gran*, ni en la naturalesa física, ni en la moral, y que lo diminut no val per diminut, sino per viu, ja que no hi ha Art ahont cessa la passió humana."

En una paraula, si com ensenya en Milá y Fontanals, la concepció estética es el germen de la obra artística, no hi ha dupte que la percepció y manifestació de lo bell y vivent, tant pot tancar-se en un treball de proporcions reduhidas com en una producció molt extensa, y per lo tant s' equivocan de debó els qui desprecian lo diminut en la factura artística per creure qu' es un gènere que sols deu deixarse pera 'ls principiants.

El meu ideal artístich es el següent: la escola mata; la llibertat vivifica. No *naturalisme*, sino *naturalitat*. Res estraftet ni convencional, sino sanch, molta sanch; cor, molt cor; ánima, molta ánima.

CLAUDI OMAR Y BARRERA.

CORRENT PER CATALUNYA

ANTIGA IGLESIA DE
S. PERE DE TARRASSA

Fot. de A. Cullilla Gil.

Uleuger repás de literatura y Arts portuguesas contemporáneas ⁽¹⁾

LUCIANO CORDEIRO

Fill del nord,—d'aquest nord aspre y frés-tech, pero obert al ayre sanitó de las montanyas, sá y fort ab sos cimalls de roca, encisador ab sas rialleras voras de riu, tatxonadas d'un vert puríssim, flayró de sos camps de romaníns y espígols; d'aquest nord, ascó de l'antiga rassa portuguesa; d'aquest nord ahont encara s'conserva pur el sentiment y l'amor á la pátria, fill de Miraudella, en la regió montanyosa de Traz-os-montes, Luciano Cordeiro encarna, en gran part, la sentimentalitat y energia dels primitius lusitans.

Ell, avans que tot, era patriota y n'era de debó. Cuan el Centenari de la descoberta de la India, el vegi comogut, casi ab llágrimas als ulls, al sentir com un periodista francés, redactor del *Figaro*, l'Albert Bataille, enaltía, ab paraulas plenas d'entusiasme, el nóm portugués en els regnats de D. Joan II y D. Manel I. En aquella eternida recordansa de Luciano Cordeiro, tan gran que ni las llágrimas podia deturar, s'ovira 'l carácter dels vells patriotas que ploravan com noys boy abressats á sos fills cavallers, al rebre la bona nova d'una victoria guanyada al castellá ó al serraquí. Y aquest carácter tan propí, el conservá fins á sé mort y per' xó sos amichs que 'l coneixían, embolcallaren son catafalch ab las vellas de drap descolorit y foredadas per las balas y sa getas, algunas tan sols drapots gloriosos que invocavan un passat d'aventuras y victorias, ab las banderas que 'l feyan estremir d'orgull cuan, en vida, las fitava ab els ulls de l'ánima.

La obra científica es d'un mérit extraordinari. Investigador y arqueólech d'un séns profundíssim; coneixedor del sol africá com poch,

sos treballs á més de la erudició que tancan, son de utilitat fecondíssima y indispensable al viatger ó explorador. En sa obra *Thesouros de arte*, dona á coneixe 'ls estudis vastíssims que feu sobre las civilisacions sucesivas dels pobles que cuasi desde las edats prehistóricas habitaren l'antiga Iberia. Sas obras sobre viatjes son acabadíssims treballs d'investigació científica. Ell, com ningú, feu respectar els drets de Portugal cuan la cuestió africana del Zaire en una sèrie d'artícles notabilíssims que s'traduhiren al francés y al inglés y en els que s'probavan, d'una manera irrefutab'e, els drets de Portugal en las cosas d'África.

Sos estudis geográfichs y astronómichs, han sigut prou grans pera fer respectable la «Societat de Geografia» de Lisboa. En el Congrés americanista de Nancy, llegí sa célebre Memoria *De la decouverte de l'Amerique* y en tot lo pertanyent á las Colonias y á sa administració eran escoltadas sas opinións que 's traduhian en projectes de ley.

La pedagogia tenia en ell un veritable apóstol; que ho digui sino sa obra de higiene moral *A ciencia dos pequeninos*, premiada en el Concurs internacional de la «Societat protectora de la Infancia» de Fransa; sos llibres de *Literatura y Ciencia* y 'ls hermosos discursos del Col·legi Militar del qu'era professor.

Las Arts perderen el més entusiasta propagador, ja que allá hont Luciano Cordeiro veyá quelcóm de profitós pera l'Art de la patria, tota sa energia, tot son valer, tota sa activitat, may desmentida, els hi abocava, y si 'ls fets, després responían á sas esperansas, se 'l veyá refugir modestament, deixant els llores pe'ls artistas que, á la sombra gloriosa d'aquest benemérit, se feyan grans.

La «Societat de Geografia» qu'ell fundá, somni encisador d'una nit, realisat en anys consecutius de febre, es, certament, el seu més volgut testament de ciudadá. A la «Societat de Geografia» abocá tota la seva ánima y tot el seu cor, arribant, després de porfiats afanyos, á veure com de son fadigós treball n'eixían raigs puríssims qu'escampavan pe'l mon el nóm de Portugal embolcallat ab sa civilisació floreixent, ab son dols idioma, ab la renaixensa de sas Arts.

Els nóms de Manica, Nyassa y Lunda, son altres tants recorts de son geni organisador. L'èxit de las exploracions de Serpa Pinto, Cardoso y Yvens, á 'n ell es degut, ja que feu realisable, ab sa activitat y patriotisme, un obra que may ningú ni la proposá sisquera.

Cuan més agradosa li era la vida, cuan treballava pera conmemorar el 25 aniversari de la fundació de la «Societat de Geografia», cuan volia donar á coneixe l'importancia extraordinaria qu'havía adquirit en vinticinch anys d'existencia, cuan estava á punt d'acabar son magnífich y exténs relatori, cuan s'hauria enorgullit al nomenar las celebritats científicas contemporáneas qu'omplían el cuadro d'honor

(1) Vegis els anteriors artículos publicats en els números 78, 79, 81, 83, 84, 86, 87, 89 y 91 de CATALUNYA ARTÍSTICA.

Desde París

LA BAUMA.—MONISTROL DE MONTSERRAT:

(Fot. de A. Cullilla Gil)

del seus sócis, quan hauria relatat, davant l'admiració del mon, las festas grandiosas dels Centenaris de la descoberta de la India y de Camões, quan després de tantas maravellas podia dir, deixant á un costat, per primera vegada en sa vida, la modestia:—¡Aixó es meu, tót meu. Admiréu la meva obra!—comensá l'irremediable somni de la eternitat.

Morí pobre. Mereixia un epitafi igual al que 'ls románs, en els temps honrats de la República, acostumavan escriure, entre pilóns de flors, sobre las tombas dels que, honrant molt la patria, també, com ell, morfan pobres.

IGNASI DE L. RIBERA ROVIRA.

Thomar (Portugal) 1902.

L'arbre del Renaixement

(Música del Mestre Marraco (fill))

L'arbre que semblava mort
treu pomposa rebrotada;
la sava gelada al cor
li munta per la brancada.

A l'ombra que ja va fent
tot un poble cobra vida:
¡Arbre del Renaixement,
no deturis l'esbranzida!

Redrésat, creix vigorós
que s'atansan jorns d'oratge,
y has d'aixoplugá anós
nostra rassa ab ton brancatge.

MANEL MARINEL-LO.

Las desgracias que pot fer un caball desbocat no tenen més transcendencia que las del *fet á correr* de la quitxalla, quan se las compara ab las que pot ocasionar un periodista sense *cabestrillo*.... ¿Qué dich sense *cabestrillo*?... sense cap, sense cervell y tot. Ja pensarán si fa goig un subjecte en tals condicions.

París te'l dó de tréurels de fogó ab el seu espetech de vida, y 'ls supta com una canonada al més pacífich dels *cuadrúpedos*.

Fins ara habían cregut vostés que la cultura artística d'un pahís estava en relació ab l'avens general del mateix, y l'han errada de mitj á mitj que ja's poden fer torná'ls cuartos pe'l mestre

A París s'hi aprén que la *cultura sentimental ofrece más ventajas que beneficios*, que tots els homes de gran potencia cerebral han condemnat la música, que

si no fos la música ab pessigollas, "cosquilleo," ja haurían expatriat á tots los que fan soroll ab un instrument perque'l progrés no'n valgués de menos. També s'hi aprén qu'en Goethe es un poeta dels *nostres temps*, (va néixer en 1749) y que *despreciaba* á Beethoven.... Y aixís ab una d'aquellas definicions sintètic-anfibológicas vos amaran de cap á peus, y per més qu'obríu el llibre de las set ciencias no hi trobeu res que dir.

Per aixó jo que no tinch la mirada d'águila d'aquets esperits moderns, que'm corpen ab el sentiment de la sublimitat una obra beethoviana, una posta de sol, l'història d'un martir, no sé com arreglarmelas pera deixar ab un pam de nas al amable llegidor, qui'm figuro infeccionat pe'l *microbi europeisador*, esperant tot el día notícias de París y ab una perruca fins á mitja esquena.

Confesso la meva impotencia; pero com que de tantas maneres desitjo servirlos, los indico del cantó que arriban las espatarrants manifestacions del avens. Los poso en guardia contra'ls enemichs de la *cultura general*, segons l'últim alambicament del gran laboratori d'extrany parisien, pera que envieu á fregar ó á fer de manobra á n'en Crickboom, Nicolau, Millet, Morera y.... que's guanyin la vida més *intelectualment*.

Crech que 's faria una bona obra suprimint las seccions dels periódichs de *información* que 'ls parlan de París com de las *mil y una noches*, perque dada la seba del europeisarse que ha grillat tan lamentablement, passarà alguna desgracia d'aquellas del auca del mon al revés. Desde *luego* el susto de que la música es contraria al *progreso* ningú 'ns el *quita*.

Fins si se 'n enteressin els mateixos parisians hi hauria una reclamació, reevindicant el sentimentalisme no mes pe'ls francesos, ells que tenen la pretenció de esser mes que tothom.

¿Qué no 'ls agrada la música sentimental?... No mes hi ha que véurels com posan els ulls en blanc per cualsevol melodia filadeta y una mica cadenciosa. ¿Cóm els hi espurnejan els ulls tot cantant, á las *grilles*, cuan la tonada fa un giravoltet lligat y *rallentando*, mentres la *parole*, com un peix que 's porta l'oli hi dona 'l gust ab alló de l' *amour* y *mon cœur*! En Baudelaire ja 's sabrá lo que 's deya cuan els creya donats á las sensacions sentimentals.

Lo que hi ha es que, per falta de cultura, en lloch de dar manifestacions d' espiritualisme, las donan... de flato espiritual.

No obstant lo que queda consignat, per lo que 's despren dels grans adelantos d' aqueixos darrers temps y de las ollas de grills mes *supers* que 'ns envían á París l' *Homo sapiens* de Linneo y 'l *gamarusus* modernista no son del tot incompatibles, per la intenció comuna d' empenye 'l carretó del progrés, ab la sola *petita* diferencia que 'l primer, empeny ab las ideas y l' altre pensa ab las sabatas, tirant com un matxo de varas.

*
* *

El "Centre Catalá", d' aquí s' está organisant de bó y millor. Entre 'ls projectes que mereixen esser consignats per l' esperit verament catalá que respira, anyoradis y remembrador de la casa payral, s' hi conta el de celebrar una festa artística el mateix dia en que tinguin lloch á Barcelona els "Jochs Florals."

Pera que 's fassen cárrech de la importancia que 's concedeix al "Centre", dech consignar que un diari de tanta empenya com "Le Journal" li ha ofert el seu hermós saló de festas.

Y si ara no donan pera acabar la tasca d' avuy, ab mí, un ¡Visca á Catalunya! Deu los ho tindrà en retret.

ALFONS M.ª PARÉS.

Paris, 29 Mars 1902

Desespero

I

Ama la mort en lo cor,
lo pobre jove pensava.
—¡Si jo poguessi,.. bon Deu,
si jo poguessi olvidar-la!

La que'l meu cor ha triat
pera ferne un niu de fada.
La que comprén lo meu dol.
La que ador cóm una santa.

Sempre en l'orella jo tench
d'ella las dolsas paraulas.
Sempre en los somnis la veig;
me crida,.. corri y.. m' abraça.

¡Oh! qui dulsura y consol,
quan los sons llabis de santa,
com á fullas de clavell
á mi reufrescan la cara!

Ma és tot un somni, lo meu,
de la mia ment exaltada.
Es lo deliri... l'afany...
lo desespero de l'ánima.

II

Jo sé, Virginia, de temps,
llarga una mar nos separa.
Per desesperar dos cors,
la mar, lo món l'ha posada.

Damunt del flut espumós,
jo nad envers l'altra banda.
Las ondas tocan lo cel.
No se distinguí una barca.

En la foscor de la nit,
llumera veig com á blava.
Son los tons ulls de cristal
hont l'espuma s'enmiralla.

Tú, á l'altra vora, en lo plor
m'esperas, dona estimada;
com en la platja fidel,
Hero á Leandro esperava.

Ma en l'aria negra de núvols
baten los corbos las alas.
¡Jo,.. de segur,.. seré mort...
primer que arribi á la platja!—

RAMÓN CLAVELI ET.

L'Alguer (Isla de Cerdenya) 1902

NOTAS D'ART ⁽¹⁾

A CA'N PARÉS!

EXPOSICIÓ SOLER DE LAS CASAS

Tal vegada, pecant de massa franchs, la nostra ressenya no será vista ab la bondat del fí ab que la escribím.

Las obras del inteligent artista en Soler de las Casas no responen segurament al ideal que havia somniat son ánima marcadament romántica. Nosaltres, que mes d' una vegada hem sentit la Bellesa, el color vibrant y la exquisida poesia de las produccions d' en Soler, créyam, ara, ab fort convenciment que l' actual Exposició per ell convocada, sería un nou llorer que podria ajuntar als que te guanyats en sa carrera artística.

Y no ha estat aixís. Sense que pugan calificarse de vulgars, á través d' una llum esfumada, veyém las se-

(1) Tot lo d' aquesta Secció fou retirat del passat número extraordinari per excés de material.

vas obras planejar superficialment, sense que la seva bellesa imposi. Y tal vegada, per falta d'expontaneïtat en l'idea y en la execució, las trobém bon xich externas, ab *clars* que atrauen l'atenció y *obscurs* que la esborran un cop l'enteniment s'ha entregat á la abstracció característica del anàlisis.

No 'ns hem sentit corpresos pe'l sentiment que brolla de las obras totalment resoltas; mes aviat n'hem anyorat d'altras del autor, quina deliciosa poesia devant de las exposadas, sentím íntimament reviurer. Y dihém aixó pe'l convenciment que tením respecte á la lleugeresa de la impressió causada, reveladora cuasi sempre del carácter extern de l'obra.

Si oferessim á nostres llegidors la ressenya d'obras d'un que comensés, podríam fer destacar nombrosos detalls que dirían molt en favor del autor; mes, tractante d'en Soler de las Casas, qu' es ja un mestre, que te temperament artístich y condicions ben envejables, hem d'esser un xich exigents, y fins tením obligació de serho, donchs ja que l'Art ha cridat als mestres pera fer Art, deuen ferlo sens deficiencias, y deuen allissonar als novells artistes que comensan á florir.

L. NEGRÉ.

CONCERTS PANZNER EN EL LICEU

Ab en Panzner havém conegut un director d'orquestra que, la vritat siga dita, ha resultat esser el mellor d'entre 'ls qu'han desfilat pe'l Liceu en aquets concerts cuaresmals.

Considerantlo com á director, hem de reconeixerli el domini perfecte de la massa orquestal, puig aquésta en sas mans, l'havém vista transformada y relativament bona, millora que s'ha posat ben patent singularment en la corda, que pocas vegadas l'havíam sentida tan neta y tan ben portada, y considerat baix el punt de vista d'intèrprete en totas las obras que 'ns ha donat en sos programas, ha demostrat serne veritablement, un de bona lley y de marca artística ben distingida.

Serveixi pera acreditar lo qu'acabém de afirmar la interpretació de las Sinfonías *Quinta* y *Séptima* de Beethoven, la *Sinfonia sens acabar* de Schubert y la *en mi bemol* de Mozart, que creyém que interpretacions tan ajustadas com ha conseguit servirnoslas en Panzner, es tot lo que pot arribar á fer un director que vinga á dirigir una orquesta barcelonina.

De la *Quinta* hagué de repetir-se el segon temps en el que 's lluhí de debó tota la corda, mereixent especial menció els violoncellos, que á pesar de las dificultats l'executaren ab una claretat y justesa que no estávam acostumats á sentir. En el tercer temps, l'*Állegro*, els contrabaixos no pogueren sustraures, á pesar dels esforços de 'n Panzner, á la influencia d'execucions anteriors poch cuydadas, y sortí bruta y inintel·ligible á més no poguer.

D'interpretacions que's podrían senyalar com á model de classicisme, son las qu' en Panzner doná á la *Sinfonia en mi bemol* de Mozart y á la *Sinfonia sens acabar* de Schubert, produhint aquesta última molt més bon efecte que no en la Orquesta Lamoureux, sens recórrer á artificis ni efectes enlluhernadors de mala

lley que destruissin la forma sóbria d'aquestas dugas obras clássicas.

Una de las obras que més ens agradá qu' en Panzner posés en un de sos programas, foren els tres números del *Somnurnachtraum* de Mendelssohn (*Overtura-Scherzo* y *Marxa nupcial*), obra aquésta qu' es magnífica, y sens desperdici, y qué pot dirse está oblidada dels directors d'orquestra; en el *Scherzo*, que tingué de repetir-se, s'hi lluhí de debó la fusta, demostrán que 'ls nostres músichs, cuan topan ab un director de *fibra*, saben cumplir com á bons; sols havém de senyalar al clarinet que sempre es aficionat á xisclar, de lo que no sabém á qui donarne la culpa, si al intrument ó á qui 'l toca.

En las obras de Wagner que en Panzner ha interpretat en sos concerts es ahont se 'ns ha mostrat més fluix. En el *Eucantament del foch* de la Walkyria, hi trobárem que fou portat ab massa lentitut, circumstancia que destruía (en nostre concepte) l'efecte plástich que traduheix. En el *Preludi del "Parsifal"*, no sapiguérem trobarhi la grandiositat del misticisme relligiós de que está impregnada aquesta página sublim. En l'*Overtura del "Barco fantasma"*, bon xich de confusió en la massa general de l'orquestra, aixís com també notárem aquest mateix defecte en l'*Overtura dels Mestres Cantors*, contribuhinthi molt en el desgavell del tercer párrafo d'aquesta última, la fusta, que talment semblá que 's desafiessin á veurer qui ho faría pitjor. En l'*Overtura del "Tanhauser"* es ahont el mestre Panzner s'hi lluhí més, y sols havém de fer notar que no trobém el perquè de fer ressortir del conjunt de l'orquestra, en el final, aquell contrapunt de las trompas, puig per nosaltres no hi ha rahó que l'aboni, ja que al fí y al cap no es altra cosa que un cant intermediari, complement de l'harmonía, y no cap frase ni tema qu' hagi de ferse ressaltar.

En las obras de Wagner que més ens agradá en Panzner com á intèrprete foren en els "*Mestres Cantors*" y en el *Preludi y mort d'Isolda* del Tristán. La primera sortí desigual y confosa per culpa dels músichs, més la segona, sigué magníficament executada y superbament interpretada.

En l'últim concert Panzner s'executá el poema *Mort y Transfiguració* de Strauss, que no sortí tot lo bonich qu'era de esperar, y, dit siga de pas, ens sembla que las obras d'aquest autor no produhirán tot l'efecte si no son dirigidas y ensajadas per éll mateix.

Ab els Concerts Panzner han donat fí als compromisos contrets ab el públich els empresaris, Srs. Ribas y Estradé, als qui havém d'estar ben reconeguts per havernos donat molt més de lo que teníam dret á esperar, y sols ens dol que 'l públich, y en particular els abonats, no hagin coorespost ab ells, com se mereixían.

JOSEPH BARBERÁ

Mars-1902

LICEU

Del estreno y execució de l' ópera de Puccini, *Tosca*, aixís com de las que 's vagin cantant aquestos días, ja 'n parlarém mes detalladament un altre día, puig pe a avuy nostre crítich musical no ha tingut temps de ferho ab el mirament que te per costum.

ROMEA

Del estreno en catalá de *El regiment de Malgrat* y la presentació de *L' alegría que passa* ja 'n parlarém en el vinent número, puig avuy no tenim temps d' ocupárnosen.

El vinent dilluns tindrà lloch el benefici del aixerit Fuentes que ha triat un programa cómic, ab obras en las que s' hi distingeix forsa.

TIVOLI

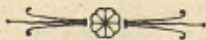
La companyía de sarsuela gran y ópera ha comensat ab bon peu. Hem notat que 'ls artistas, alguns d' ells ab condicions ben dignes de tenirse en compte, s' esmeran en interpretar com las reglas del Art manan, totas las obras que 's posan en escena.

Per cert que la empresa dona forsa varietat al cartell, qualitat ben convenient entre 'l públich que ja te per molt vistas aquestas obras.

CATALUNYA (ELDORADO)

La nova sarsueleta *El sombrero de plumas*, dels senyors Echegaray (M.) y Chapí no passa de ser una producció mes dintre del seu género, sense ni molt relleu ni grans defectes. El diálech en certs moments es xistós y la música en alguns passatges alegroya, pero en conjunt no se'n pot dir un' obra d' éxit brillant, sino d' éxit passador.

No obstant, per nosaltres, que la califiquin com vulgan. El públich dirá.

Nostre folletí

Ab el present número repartim el **PLECH SEGON** de la preciosa y popular novela de costums del nostre temps

LA PAPALLONA

original del eminent novelista catalá **NARCIS OLLER**; nova edició esmeradament corretjida per l' autor y seguida d' un judici crítich del célebre novelista francés Emili Zola.

Com haurán pogut veurer nostres estimats llegidors, aquesta nova edició de **LA PAPALLONA** ha sigut comensada ab las mateixas bonas condicions tipográficas qu' hem empleat pera 'l genial poema del ilustre poeta **Jacinto Verdaguer, CANIGO**, y aixís mateix al final de la novela donarém el retrato del autor.

*
**

En quant á las **LUXOSAS TAPAS** pera la encuadernacio del **CANIGO**, que prometerem á nostres suscriptors, tenim el gust de manifestalshi que s' están enlestint depressa y que dintre de poch podrém servir las. Aquestas tapes, expressament tiradas pera la nostra edició, son en colors y dorat.

Moltas son las enhorabonas y felicitacions qu' hem rebut pe'l nostre **NUMERO EXTRAORDINARI DE SETMANA SANTA**.

Agrahim moltissim en lo que valen els conceptes lloables qu' hem merescut de respectables personalitats artísticas y literarias, y estimém també las mes modestas per l' entusiasme ab qu' están concebudas respecte al nostre periodich.

Nosaltres á tots hem de respondre que sols ens guía l' afany de millorar sempre y posar ab el temps á gran alsària aquesta publicació,

pera correspondre á la distinció que mereixém del públich y de las notabilitats en Arts y lletres.

D'acort ab l'autor dels dibuixos premiats en nostre *primer petit concurs*, el distingit artista olotí en Berga y Boada, hem determinat, no publicarlos fins al vinent número que en sa part de ilustració estarà tot dedicat á dit artista.

Creyéim que nostres llegidors ho veurán ab gust per tractarse d' un número forsa interessant.

*
**

Avisém als autors dels dibuixos no premiats que poden passarlos á recullir si be 'ls hi sembla.

AVIS

Fem present á nostres nombrosos col·laboradors fotogràfichs que pera la publicació de las vistas que 'ns envían, es indispensable que vingan acompanyadas de datos necessaris pera poguer oferir á nostres llegidors una lluminosa explicació dels llochs ó monuments reproduhits.

Al mateix temps invitém á tots aquells que 's trobin en condicions pera enviarnos fotografias d' aquest jayent, esculleixin ab interés las bellas históricas ó arquitectónicas de sas respectivas comarcas, en la seguretat de que una vegada reconegut son mérit artístich, se publicarán en nostras planas.

Un home funest pera la Humanitat morí la setmana passada. En Cecil Rhodes.

Algúns l' han enlayrat; no tenen vergonya els que ho han fet. A un cínich com aquest home "que no reparava en medis pera conseguir els seus fins, y per qui res eran ni representavan la destrucció dels pobles, de rasses, de regnes, els camps amarats de sanch y un immens estol de víctimas" ni se li ha de fer el pagnírich ni se l' ha d' enaltir al anársen del mon.

Llegim ab pena que l' Emperador Guillem II ha donat el pésam al Rey d' Inglaterra per la mort d' En Cecil Rhodes.

Nosaltres li escriuríam lo següent á 'n el Rey d' Inglaterra:

"Magestat, Deu usha lliurat d' un culpable; el vostre poble y 'l poble boer podrán aixecarli un monument ab els ossos dels mils cadávres."

Se 'ns diu que 'l mes entrant donará un concert en un dels nostres teatros el notable concertista-compositor, Enrich Granados, que desde fa molt temps s' ha abtingut de fernes sentir cap de las sevas audicions musicals.

Desitjém que la noticia resulti certa.

Demá tindrà lloch en el teatro de Novedats un concert extraordinari organísat pe'l Mestre Crickboom en el que hi pendrá part el pianista Eduard Risler.

Aquest concert va dedicat als protectors de la "Filarmonica" que dirigeix el mestre Crickboom.

Pe'l mes de Juliol tindrem entre nosaltres á la companyia de la notable actriu italiana Bianca Iggins que ha passat la Cuaresma á Mallorca. Actualment dita companyia se prepara pera dirigir-se á Valencia, des d' ahont anirá á Madrit á actuarhi durant els mesos de Maig y Juny y després vindrá á Barcelona.

Tenim noticias falagueras de l' actriu Iggins y dels demés artistas que la acompanyan, lo que fá esperar una temporada verament interessant.

Nostre estimat amich en Frederich Boix, ex-president del "Centre Catalanista" de Santiago de Cuba, ha contret matrimoni ab la gentil senyoreta Irene Comas.

Els hi desitjém eternas felicitats y que la estada en llur Patria els hi sigui forsa agradable.

Hem rebut del Ajuntament de Granada las condicions baix las quals ha d' obrirse en aquella ciutat una Exposició de Bellas Arts y Arts industrials durant las vinentas festas del Corpus.

S' adjudicarán dos premis d'honor pera las obras que s' estimin mereixedoras d' obtindrels en cualsevol de las seccions de Arquitectura, Esculptura y Pintura. Un premi d'honor pera la secció d' Arts decorativas. En la Secció d' Art antich que abarcará pintura, esculptura, arquitectura, arts industrials y demés rams d' antiguetats, inclós llibres, manuscrits, planos, dibuixos, etc., s' adjudicarán: un premi d'honor, dugas medallas d' or, quatre de plata, sis de bronze y tantas mencions honoríficas com el Jurat cregui convenient.

Pera mes detalls, poden els que desitjin concorrer á n' aqueixa Exposició, passar per nostra Redacció hont tenim á la vista del públich el Reglament que 'ns ha remés l' Ajuntament de Granada.

*
**

També hem rebut els Estatuts pe'ls que 's regeix el "Centre Catalá" de París, entitat que te per objecte, segons diu l' article primer, titul I de dits Estatuts, "estrenye 'ls llassos d' amistat entre 'ls cataláns residents á la capital francesa, y fer reviuere á l' ombra d' aquesta unió, la vida catalana." Sos fins son recreatius y práctichs á la vegada; recreatius, en quant s' organísaran festas y vetlladas, se donarán conferencias y 's procurará celebrar las tradicionals diadas de la nostra terra; práctichs, desde 'l moment que compta ab una Secció de informacions al objecte de fer mes fácil y cómoda la vida dels associats.

Ara que vinga en Romero Robledo á senyalar com un perill *para la integridad de la patria* el funcionament d' aquest Centre; com si 'ls fills de cualsevol Estat, dintre d' una nació estrangera no poguessin reunir-se y agermanarse del mateix modo que ho han fet els cataláns que resideixen á París.

En Romero, al volguer, temps passat, véurehi el *papu del separatismo* va tocar campanas.

Ha mort en aquesta ciutat el conegut empresari dels teatros de Novedats y Tívoli, D. Ignasi Elías y Font, qui, en vida, s'havia interessat forsa en donar-nos á conèixer las millors companyías espanyolas y extrangeras. A 'n ell se li deu el que mes d'una vegada haguém, els veritables amants del art dramàtic, pogut admirar el treball de bona mena de gent notable qu' encara no coneixíam, puig allotjantla en sos teatros ens la presentava de cop y volta, descobrint-nosla ab gran contentament nostre y forsas rendiments per ell com á empresari.

Descansi en pau l' actíu propagador.

El distingit autor dramàtic D. Joseph Nogué y Roca ha publicat impresa la seva comedia en un acte *Un marit modeló ó el pà de casa*, estrenada en el teatro Romea la nit del 15 de Novembre del any passat.

Cuan va estrenarse aquesta aixerida obreta, ja emitirem nostra opinió respecte de sa bondat. Avuy únícament consigném l' haverla rebuda.

Se troba malalt de cuydado nostre ilustre amich el gran poeta mossén Jacinto Verdguer.

No cal dir ab el goig que desitjém al poeta una bona millora en son aclaparament físich, y qu'en breu ens pugua fer assaborir els nous fruyts de sa privilegiada inspiració.

Correspondencia literaria

V. *Caldés Arús*: Es una llástima no poguer aprofitar res de lo qu' envia, y aixó que s' hi veu bona voluntat, pero en tot hi manca... práctica, creguim.—*O. M. Llorens, Olagner Massip, Pere Drin, Joseph M.ª Puig, Martí Torrent, Jaume Carbonell*: Lo de vostés es bastant fluix.—*E. Soldá B.*: ¿Vol dir que son ben originals els "Pensaments"? M' han dit qu' eran traduccions castellanás. ¿Y 'ls cantars?... Vosté te la paraula.—*Francisco Novell* (Pineda): Hi ha quelcom aprofitable.—*Ramón III y Juncosa* (Vilanova y Geltrú): Ripiosa.—*J. Grau* (Girona): El dibuix es, en part, defectuós.—*Clement Torruella*: Ja devia veurer quelcom de vosté. Ara, espero.—*J. Roca Jové* (Reus): L' assumpto sobre ser molt

personal no está del tot ben tractat.—*R. Tarragó*: Mal rimada.—*F. Olives Simó*: Ab algún retoch anirán els dos articles.—*J. Soler Camillo*: L' assumpto, per mes que no es nou, está bé; pero la versificació adoleix de molts defectes.—*Antoni Ferrer*: Ni es nou ni está ben rimat; dos grans desmérits.—*G. Castellort y Serra*: No 'ns agrada.—*J. Pellicer P.* (Amer): Cap de las dugas poesías; estudihi; un dia ó altre n' ensopegará alguna.—*Antoni Cantalops*: Vosté té condicions pero li manca práctica.—*P. Gali* (Tarrassa), *Arnau lo Catalá, A. de la Gloria*: Las composicions son defectuosas.—*F. Carreras P.* (La Bisbal): Alguna cosa en cartera.—*Marcel Venterra*: De las tres composicions, potses, retocada, n' aprofitaré una.—*L. Manaut Avellanet*: Ripiosas totas. La que va mes bé es "El plany de las oliveras" pero també s' hauria de retocar molt, y es fora d' oportunitat.—*J. M. C.*: Voldríam compláurel pero 'ls versos de vosté son fluixets. En quant á las poesías de *E. Norta*, las trobém massa personals.—*R. Ubach* (Tarrassa), *Lo dolsayner del Amor, A. Vallbona Montaner* (Tarragona), *Laured Dalmau* (Girona): Mal rimat tot lo qu' envian.—*Z.*: No li asseguro res; si per cas ja la veurá aviat.—*F. Jové Calbó* (Sarriá): No 'ns xoca.—*Joan Ferraté* (Reus): Un xich ripiosa.—*Joan Güell y Ferrer*: L' original de la seva traducció ha d' estar bé, pero la trasplantació fluixejja, y sobre tot es ripiosa. De las "Cosas" alguna aprofitable.—*Miquel Massot*: Mal rimat y sens assumpto.—*Escy*: No pot anar.—*Joseph Cusiné*: No 'ns agrada.—*Rupert Amores*: Llegeix forsa als bons mestres y estudiá de ferm que aixís es com se logra quelcom de profit.—*Prudenci Grau*: L' assumpto es bonich y no dupto de que millor desenrotllat produhiria un article forsa interessant. Probi de referlo vigorisantlo.—*Lluís F. Bigas*: Procuraré ferlo publicable.—*Ernan Escolá* (La Palma): No 'ns agrada.—*C. Alei A.* (Caletlla): Es poca cosa.—*A. Farreras y Joseph M.ª Nadal*: Com nosaltres ho contestém tot, fins ho fem pera dirlos que lo que vostés indicavan ja ho havíam pensat; de totas maneras, gracias per la bona indicació.—*Joseph Via*: Queda en cartera una de las dugas poesías.—*Rafel del Río Domingo*: Hi ha materia pera ferne un bon article, pero no n' ha sapigut treure partit.—*Pere Simon Nuet*: La idea es apreciable; els versos son coixos cuasi tots.—*Francesch Colomer* (Sabadell): No va poguer ser. Avuy, sí.—*Sanxo Capdevila Felip* (Maldá): No resulta gayre.—*T. A.*: No 'ns acaba de satisfer.—*Ramón Amorós Estebanell* (Premiá de Mar): A pesar de sa bona voluntat, li manca estudiar molt. Fàssiho.—*Pere Pulá y Puig*: No te consistencia.—*Jacinto Fornaguera*: Miri, las personas entesas á qui ha consultat, no s' fixarian segurament ab els molts ripis y defectes de metro que conté la poesia. Cuan n' ensopegui una se li publicará ab molt gust.—*Emili Contés Ubeta*: El "Cuadret d'hivern" té poca vida.

A. Lopez Robert, impresor, Asalto, 63.

CATALUNYA ARTÍSTICA

Redacció y Administració: — *Raurich, 20, principal.* — (Hi ha bussó á la porta.)

DIRECTOR: **J AYNÉ RABELL**.—ADMINISTRADOR: **BARTOMEU LLURÓ**

16 planas de text degut als millors prosistas, poetas y criticchs regionals.— 8 de folleti literari.—

Gravats y dibuixos de notables artistas.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ: BARCELONA, trimestre 2 pessetas.—FORA, mitj any 4 pessetas.

EXTRANGER un any 12 franchs.—NÚMERO CORRENT, 15 céntims.—NÚMERO ATRASSAT, 20 céntims